

9. Begreper

Begjæring - En anmodning eller et krav, ofte brukt i situasjoner hvor et krav formelt fremsettes.

Beslagsfrie midler - se dekningsfrie midler.

Bo - "Bo" er betegnelsen på en egen formuesmasse med verdier og gjeld. Det finnes mange typer bo, slik som dødsbo, uskiftebo og konkursbo. Når for eksempel noen dør, oppnevnes en person til å sørge for at gjelden betales og at de verdiene som etter dette måtte være til overs, fordeles mellom arvingene. Denne personen kalles gjerne "bobestyrer" fordi hun er ansvarlig for å forvalte/gjøre opp dødsboet.

Debitor - Skyldneren; den som skylder pengene.

Dekning - Kan referere til hvor stor andel av kravet som er betalt: Dersom man har betalt hele kravet, så har kreditor fått full dekning for sitt krav. Kan også bety at kreditor får beslag i midler hos skyldneren.

Dekningsfrie midler - Betegnelsen på de ting og penger som man har krav på å beholde til det nødvendige livsopphold og som kreditor derfor ikke har lov til å ta til dekning av sitt krav.

Eksigibelt gjeldsbrev - Gjeldsbrev eller panterett som kan drives inn direkte av namsfogden uten å gå via søksmål og dom, fordi det i seg selv er tvangsgrunnlag. Denne type gjeldsbrev må lyde på et bestemt beløp og det må stå klart at det kan inndrives uten søksmål og dom. Teksten henviser til tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav a. Gjeldsbrevet må også undertegnes av to vitner.

Fordringshaver - Kreditor; den som skyldneren (debitor) skylder penger.

Foreldelse - Foreldelse kan inntreffe i både strafferettslige eller økonomisk forhold. Strafferettslig foreldelse innebærer at en straffbar handling ikke lenger kan idømmes straff. Foreldelse i økonomiske forhold innebærer at et krav på penger faller bort og taper sin gyldighet. Årsaken til at et pengekrav foreldes kan være at det ikke har blitt gjort gjeldende innen en gitt tidsfrist. Et krav på penger som har blitt foreldet, kan ikke drives inn. Mer om foreldelse av krav i kap. 6.

Forfall - Den dato da betalingsplikten inntreffer, og gjelden eller et avdrag skal betales.

Forholdsmessig betaling - Hver kreditor får like stor prosentvis dekning av sine krav i forhold til totalgjelden. Det vil si at hver kreditor får en så stor del av det man kan avse i måneden, som tilsvarer størrelsen på det man skylder henne i forhold til den totale gjeldsbyrden til alle kreditorene samlet. På den måten lar man ingen kreditorer bli forfordelt og dermed få større dekning av kravet enn de andre. Dette er den løsningen som blant annet brukes i konkurser og gjeldsordning.

Forkynnelse - En juridisk betegnelse som brukes når rettsvesenet meddeler en part noe, for eksempel når forliksrådet gir beskjed om at man er innkalt til møte.

Forliksklage - Kreditor sender en klage til forliksrådet med en påstand om at man for eksempel skylder henne penger, og krever et møte for å få til et forlik, eller en domsavgjørelse hun kan bruke for å få namsfogdens hjelp til å inndrive kravet.

Forsinkelsesrenter - Denne type renter er også kalt morarenter eller strafferenter. Se pkt. 3.2.1.

Fraværdsdom - Dersom man blir innkalt til forliksrådet/retten men unnlater å skrive tilsvare eller å møte, vil det bli avsagt fraværdsdom, tidligere kalt uteblivelsesdom. En slik dom tar alle klagers påstander til følge, og innebærer at man taper saken. Det er en forutsetning for at slik dom kan avsies at klager har krevd dette i forliksklagen, og at påstandene ikke fremstår som åpenbart uriktig, jf. tvisteloven § 16-10 annet ledd.

Gjeldsbrev - Et skriftlig og i det ytre selvstendig løfte om å betale penger, eller å være penger skyldig. Et gjeldsbrev er ikke i det ytre selvstendig dersom det ikke klart fremgår om skyldneren virkelig skylder pengene, for eksempel dersom forpliktelsen er betinget av en spesiell hendelse som gjeldsbrevet ikke gir svar på om er inntrådt.

Gjeldssanering - Brukes ofte om gjeldsordning. Se "gjeldsordning".

Hoveddebitor - Uttrykket brukes ofte for å skille mellom låntakeren og kausjonisten ("kausjonsdebitor") da kausjonisten også kan være ansvarlig for den samme gjelden som hovedskyldner. Dette vil være tilfellet dersom han har avtalt at han skal betale dersom hovedskyldner misligholder, hovedskyldner har misligholdt og långiver har gjort ansvaret etter avtalen gjeldende.

Inkasso - *Utenomrettslig inkasso* er når kreditoren skriver betalingsoppfordring for å få inn det han har til gode. Kreditor kan også overlate inndrivelsen til et inkassobyrå. *Rettslig inkasso* er når kreditor senere bringer saken inn for domstolene for deretter å få namsfogdens bistand til å få lønnstrekk eller pant i noe skyldneren eier.

Kausjon - Løfte om økonomisk sikkerhet fra en tredjeperson. Långivere stiller ofte som betingelse at slikt løfte avgis for å låne ut penger.

Kausjonist - Den som har gitt en garanti til kreditor om å betale hvis den egentlige skyldneren ikke kan eller vil betale.

Kausjonsdebitor - Den som skylder banken penger fordi han har kausjonert og hoveddebitor ikke betaler, slik at banken i stedet krever ham.

Kreditor - Den som har penger til gode; den debitor/skyldneren skylder penger til (fordringshaver).

Legalpant - En lovbestemt panterett; en rett til pantesikkerhet som noen har fordi det står i loven. Se også nedenfor under "Pant".

Mislighold - Mislighold oppstår når man bryter en avtale. Avtalebruddet kan enten bestå i at man betaler for sent, betaler for lite eller ikke betaler i det hele tatt. Som regel vil det stå på gjeldsbrevet hva som vil skje ved mislighold, for eksempel at hele kravet må betales med en gang dersom et avdrag ikke betales til avtalt tid. Dette kalles ekstraordinært forfall.

Morarenter - Se forsinkelsesrenter.

Namsfogden - Offentlig tjenestemann som blant annet står for tvangsfullbyrdelse av krav som ikke betales. Namsfogden står for utlegg og tvangsauksjoner. Utenfor storbyene er det gjerne lensmannen som er namsfogd.

Pant - Kreditor får sikkerhet i en ting eller eiendom for å få betaling. Denne sikkerheten/panteretten gir ham rett til å kreve tingen/eiendommen solgt for å få betaling dersom man ikke betaler innen en viss tid. Panterett må som regel avtales, men enkelte typer krav har sikkerhet gjennom lovregler (slik som for eksempel kommunale avgifter). Se også ovenfor under "Legalpant".

Preklusivt proklama - En melding til kreditorene om å melde sine krav innen en nærmere bestemt frist. Gjør de ikke det, mister de kravet. Meldingen settes blant annet inn i Norsk Lysningsblad, og må skrives på en bestemt måte.

Påkrev - Melding fra kreditor om at han vil ha betaling. Hvis ikke annet har blitt avtalt, er utgangspunktet at gjeld ved påkrev må betales med en gang.

Referanse - Et nummer eller et navn som viser hva saken gjelder og eventuelt hvem som er saksbehandler. Det brukes av offentlige kontorer, inkassoselskaper og andre for lettere å finne fram til riktig sak, og kan for eksempel være nummeret på gjeldsbrevet eller kontonummeret. Referanse finnes på alle brev man får, og bør brukes hver gang man henvender seg til kreditor eller et kontor.

Refinansiering - Betyr at skyldneren tar opp et helt nytt lån med nye betingelser (slik som ny rente og nye forfallsdatoer) for å betale ned ett eller flere gamle lån. Man "bytter" m.a.o. et eller flere gamle lån med et nytt.

Rentefritak - Uttrykket er dekkende for flere alternative ordninger; det kan for eksempel enten medføre at rentene slutter å løpe fra en bestemt dato eller at renter ikke skal løpe i en bestemt periode. Det som er felles for de ulike ordningene, er at man i større eller mindre utstrekning fritas fra å betale renter.

Rettsgebyr (R) - Et gebyr som betales til staten i forbindelse med for eksempel namsfogdens eller domstolens utførelse av arbeidsoppgaver. Det koster for eksempel 1 rettsgebyr å få behandlet en klage i forliksrådet. Rettsgebyrets størrelse endres jevnlig. Et rettsgebyr er per 01.01.2017 kr. 1040,-.

Skyldner - Den som skylder pengene; låntageren, også kalt debitor. Når et kausjonsansvar er gjort gjeldende slik at kausjonisten også kreves for betaling, kalles låntageren gjerne hovedskyldner eller hoveddebitor, fordi han som låntager er den hovedansvarlige for sitt lån.

Tilsvar - Et svar på kreditors påstand når man blir innkalt til forliksrådet eller stevnet for retten. Her gir man beskjed om man er enig i kravet eller ikke, og begrunner synspunktet.

Trekkpliktig - Betegnelse på den som har plikt til å foreta trekk i lønn eller trygd etter en vedtatt utleggsforretning, det vil si arbeidsgiver eller NAV.

Tvangsauksjon - Fast eiendom eller gjenstander som er pantsatt eller tatt utlegg i, selges på auksjon. Dette skjer etter krav fra en kreditor når man ikke betaler. Namsfogden står for auksjonen, og ofte brukes det en medhjelper. Det påløper omkostninger ved auksjonen.

Tvangsfullbyrdelse - Betyr at den som begjærer fullbyrdelse får tvangsmyndighetenes hjelp til å tvinge gjennom fullbyrdelse/oppfyllelse av sin rettighet. Rettigheten som kreves fullbyrdet kan enten fremgå av loven eller bero på en avtale. I saker om pengekrav - som oftest grunner seg på en avtale mellom långiver og låntager - vil tvangsfullbyrdelse medføre at skyldneren tvinges til å oppfylle sin betalingsplikt, for eksempel ved at noen av hans eiendeler selges eller ved at det foretas trekk i hans lønn. Se mer under "*Tvangsgrunnlag*" og "*Tvangskraftig*".

Tvangsgrunnlag - Dette er det rettslige grunnlaget for å kunne kreve tvangsgjennomføring ved tvangsmyndighetenes hjelp. Det er blant annet nødvendig for å kunne få namsfogdens hjelp til å inndrive et krav. Begrunnelsen for at kreditor må ha et rettslig grunnlag, er at han ikke skal kunne tvangsgjennomføre urettmessige krav. For

eksempel vil en dom eller et eksigibelt gjeldsbrev være tvangsgrunnlag. Se mer under *"Tvangsfullbyrdelse"* og *"Tvangskraftig"*.

Tvangskraft - For at et tvangsgrunnlag skal kunne tvangsfullbyrdes, må det være tvangskraftig. Vilåårene for tvangskraft følger av tvangsfullbyrdelsesloven kap. 4: Kravet må blant annet være forfalt og misligholdt, rettet mot riktig person (skyldneren), og dersom grunnlaget er en alminnelig dom, må dommen være rettskraftig. Se også under *"Tvangsfullbyrdelse"* og *"Tvangsgrunnlag"*.

Tvangsmyndighet – En offentlig myndighet som har adgang til å utøve tvang overfor individene i samfunnet har tvangsmyndighet. Eksempler er politiet som pågriper en person, namsfogden som tvangsinndriver en kreditors pengekrav eller kemneren som inndriver skattekrav på vegne av staten.

Uskifte - Når man er gift og ektefellen dør, kan man vente med å gi avdødes arvinger arv til man selv dør. Fordi boet ikke er skiftet med arvingene, sier man at man "sitter i uskifte".

Uteblivelsesdom - se *"Fraværdsdom"*.

Utlegg - Panterrett eller lønnstrekk som kreditor har fått ved hjelp av namsfogden når skyldneren ikke betaler. Fast eiendom eller gjenstander kan selges på tvangsauksjon hvis skyldneren ikke betaler. Salgssummen går til betaling av salgsomkostninger og gjeld.